

NORRTÄLJE
KOMMUN

2024-04-22

Socialnämndens handlingsplan mot välfärdsbrott och otillåten påverkan 2024-2025

Innehåll

Inledning och syfte.....	3
Definitioner och begrepp	4
Omfattning och tidplan.....	5
Ansvar	5
Åtgärder	5
Målområde 1: Kompetenshöjande insatser	6
Målområde 2: Upptäcka och förebygga	6
Uppföljning och revidering av handlingsplan	7

Inledning och syfte

I den statliga utredningen *Samlade åtgärder för korrekta utbetalningar från välfärdssystemen* SOU 2019:59 uppskattas välfärdsbrott kosta samhället 18 miljarder kronor årligen. Välfärdsbrott är demokratihotande och kan leda till sämre insatser, sämre arbetsmiljö och minskad trygghet inom välfärdssystemen. Otillåten påverkan riskerar att skapa en tystnadskultur och en organisatorisk ohälsa. Vidare påverkar både välfärdsbrott och otillåten påverkan tilliten för välfärdssystemen, vilket på sikt är systemhotande.

I socialnämndens verksamhetsplan för 2024–2026 framkommer att avdelningen för stöd och utveckling, inom ramen för nämndinitiativet att säkerställa det systematiska säkerhetsarbetet, ska ta fram tydliga processer och rutiner för att upptäcka och hantera välfärdsbrott och otillåten påverkan inom förvaltningen. Inom ramen för detta nämndinitiativ påbörjades en förstudie (SN24-258) i januari, med syfte att kartlägga risker för välfärdsbrott inom förvaltningen samt att skapa en lägesbild kring förekomsten av otillåten påverkan. De övergripande risker som förstudien identifierade var dels en övergripande brist i att det inte finns ett systematiskt arbetssätt mot välfärdsbrott och otillåten påverkan inom förvaltningen, dels en avsaknad av riktlinjer avseende välfärdsbrott och otillåten påverkan. Ytterligare en övergripande brist som identifierades var att förvaltningen inte medvetandegjort medarbetare kring välfärdsbrottslighet och otillåten påverkan och att kännedom om dessa frågor varierar mellan verksamheterna.

Nedan beskrivs de risker som identifierades i förstudien ytterligare.

Ekonomiskt bistånd

- Kontroller av ansökningar avseende ekonomiskt bistånd görs inte likvärdigt, kontroller av kontoutdrag görs endast vid pappersansökan och inte vid e-ansökan där majoriteten av ansökningarna kommer in (56%). Detta utgör en risk då verksamheten riskerar att gå miste om information som kan påverka biståndsbeslutet och därmed fatta beslut på felaktigt underlag.

Fakturahantering

- Det finns inte mottagningsgranskare för alla typer av fakturor. Det är en sårbarhet i fakturahanteringen eftersom vissa fakturor då kontrolleras av personer utan kunskap om det fakturan avser. Det strider också mot attestreglementets rekommendationer.

Placeringar, barn

- Verksamheten bedöms ha en gedigen kontroll av kvalitetsindikatorer och fakturahantering avseende leverantörer. I kontrollen ingår inte kontroller av företagets ekonomi eller företagsstruktur.

Placeringar, vuxna

- Avtalsuppföljningen för placeringar avseende vuxna (skadligt bruk och beroende) bedöms som bristfällig. Det görs ingen kvalitetsuppföljning och verksamheten har inga rutiner som möjliggör för att fånga upp varningssignaler och kvalitetsbrister hos de institutioner som används

Otillåten påverkan

- Påverkansförsök mot medarbetare förekommer både i form av hot, trakasserier och korruption, men inte frekvent enligt resultatet av den enkät som skickades ut till samtliga medarbetare med klientkontakt inom förvaltningen. Bedömningen är dock att det finns en risk att erfarna medarbetare upparbetat en hög toleransnivå för beteenden som utgör otillåten påverkan, vilket påverkar resultatet i enkätundersökningen.
- Det finns anledning att arbeta vidare med att medvetandegöra verksamheterna i dessa frågor, både i förebyggande syfte och för att säkerställa att det finns rutiner för att hantera de påverkanssituationer som uppstår.

Denna handlingsplan syftar att ta fram åtgärder för att förebygga, upptäcka och motverka förekomsten av välfärdsbrott och otillåten påverkan inom förvaltningen.

Definitioner och begrepp

Välfärdsbrott: Ett välfärdsbrott har skett om en organisation eller privatperson otillbörligen utnyttjar offentliga medel för sin egen eller andras vinning. Medel i detta avseende är exempelvis bidrag, stöd, insatser, service och information.¹

Otillåten påverkan: Otillåten påverkan är samlingsbegrepp för handlingar som syftar till att påverka en tjänsteperson eller förtroendevald att agera på ett annat sätt än denne tänkt.² Otillåten påverkan utgör inte bara handlingar som är

¹ Välfärdsbrott och otillåten påverkan, SKR 2021

² Välfärdsbrott och otillåten påverkan, SKR 2021, s.12

brottsliga i juridisk mening, utan också diffusa handlingar som tjänstepersonen uppfattar har ett syfte att påverka tjänsteutövningen i en annan riktning.

Välfärdsbrott och otillåten påverkan har inverkan på alla nivåer i samhället. För enskilda individer riskerar det att orsaka sämre kvalitet vid insatser. För en organisation kan det leda till en tystnadskultur och självcensur bland medarbetare. Det påverkar också arbetsmiljön negativt. Vetskapen om att oseriösa aktörer, organiserad brottslighet och påverkningsförsök inom välfärden leder till att förtroendet för välfärdssystemen minskar, vilket i sin tur är system- och demokratihotande på sikt.

Omfattning och tidplan

Handlingsplanen beskriver prioriterade åtgärder som ska vidtas inom socialförvaltningen som en del i det systematiska säkerhetsarbetet och gäller till och med juni 2025.

Handlingsplanen kompletterar övriga styrdokument i Norrtälje kommun:

- Riktlinje för systematiskt säkerhetsarbete
- Policy och riktlinjer mot hot och våld riktat mot medarbetare och förtroendevalda
- Policy för representation, gåvor och personalförmåner
- Policy mot mutor

Ansvar

Socialnämnden beslutar om handlingsplanen och åtgärderna som tagits fram. Utsedd ansvarig per åtgärd ansvarar för att åtgärden vidtas.

Enheten för säkerhet, beredskap och systemförvaltning har ett samordnande ansvar för att genomföra handlingsplanen.

Åtgärder

Nedan beskrivs vilka åtgärder som ska genomföras utifrån målområdena kompetenshöjande insatser och upptäcka och förebygga.

Målområde 1: Kompetenshöjande insatser

Åtgärd	Ansvarig	Start	Klar senast	Indikatorer
1.1 Genomföra medvetandegörande aktivitet för hela förvaltningen för att säkerställa grundläggande kompetens inom området	Enhet för säkerhet, beredskap och systemförvaltning	Maj 2024	December 2024	Samtliga enheter har deltagit i utbildning inom området Mäta medarbetarnas skattning av kompetens inom området
1.2 Skapa och implementera en process för att systematiskt utbilda kring otillåten påverkan och välfärdsbrott i förvaltningen	Enhet för säkerhet, beredskap och systemförvaltning	Augusti 2024	Februari 2025	Kompetensutveckling sker kontinuerligt i enlighet med upprättad process. Jämförelse av resultat från mätningar av medarbetarnas kompetens inom området

Målområde 2: Upptäcka och förebygga

Åtgärd	Ansvarig	Start	Klar senast	Indikatorer
2.1 Ta fram förvaltningsövergripande riktlinjer avseende välfärdsbrott och otillåten påverkan	Enhet för säkerhet, beredskap och systemförvaltning	Januari 2025	Juni 2025	Riktlinjerna är beslutade i nämnd Riktlinjerna är förankrade och kända hos socialförvaltningens medarbetare
2.2 Revidera riktlinjer för ekonomiskt bistånd för att säkerställa rättssäkerheten i beslut om ekonomiskt bistånd	Enhet för mottagning och ekonomiskt bistånd	Juni 2024	Januari 2025	Riktlinjerna är beslutade i nämnd Riktlinjerna är förankrade och kända hos socialförvaltningens medarbetare
2.3 Utred förutsättningarna för ytterligare kontroller för	Enhet för säkerhet, beredskap och	Maj 2024	November 2024	Utredning och förslag på vidare åtgärder är

att minska felaktiga utbetalningar (FUT) med stöd av RPA	systemförvaltning			färdigställd
2.4 Säkerställ att socialförvaltningen arbetar i enighet med kommunens beslutade riktlinjer för bakgrundskontroller	Enhet för säkerhet, beredskap och systemförvaltning	Maj 2024	Februari 2025	Rutinerna är kända i verksamheten
2.5 Upprätta rutiner för avtalsuppföljning avseende placeringar i syfte att kvalitetsgranska utförare	Familjehem- och insatsenhet Skadligt bruk och beroende	November 2024	Februari 2025	Andel kvalitetsgranskningar genomförda
2.6 Säkerställ att kontrollmoment i fakturahanteringen görs av en person med kännedom om beställningen	Avdelningen stöd och utveckling	November 2024	Februari 2025	Nu rutin för fakturagranskning är upprättad och implementerad i förvaltningen

Uppföljning och revidering av handlingsplan

Handlingsplanen ska följas upp inför socialnämndens verksamhetsplan 2025–2027. Detta för att möjliggöra för framledes anpassningar av handlingsplanens ambitionsnivå.

Den avslutade uppföljningen ska genomföras i mars 2025 inför budgetprocessen för 2026–2028. Slutrapportering av handlingsplanen sker i augusti 2025 vid socialnämndens sammanträde.

Enhet för säkerhet, beredskap och systemförvaltning ansvarar för uppföljning och rapportering av handlingsplanen.